

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**XITIFIKHETI XA LE HENHLA XA
RIXAKA**

GIREDI YA 11

**XITSONGA XA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA RES (FAL)
PAPILA RA 1**

HUKURI 2007

TIMARAKA: 80

NKARHI: 2 wa tiawara

Papila leri ri na 11 wa tipheji.

SWITSUNDZUXO

1. Papila leri ri na swiyenge swinharhu:
Xiyenge xa A xi na xivutiso xa 1 xa xikambelantwisiso.
Xiyenge xa B xi na xivutiso xa 2 xa nkatsakanyo/nkomiso wa ndzima.
Xiyenge xa C xi na swivutiso swimbirhi, xa 3.1 na xa 3.2, swa ntivoririmi na matirhiselo ya ririmi.
2. Hlamula swivutiso hinkwaswo.
3. Sungula swivutiso swa xiyenge xin'wana ni xin'wana eka pheji yintshwa u tlhela u nkhwatihata emakumu ka xiyenge xin'wana ni xin'wana.
4. Tlula ntila loko u hetile nhlamulo ya xivutiso xin'wana ni xin'wana.
5. Tsala hi vurhon'wana (swi saseka no vonaka) u ri karhi u landzelela milawu ya mapeletelo, mahikahatelo na mavumbelo ya swivulwa.

XIYENGE XA A: XIKAMBELANTWISISO

XIVUTISO XA 1

Hlaya xitshuriwa lexi landzelaka kutani u hlamula swivutiso leswi nga ehansi ka xona:

Hlayiseka Nkuna u lo na pasa matiriki, o ya dyondzela vudokodela eMEDUNSA, laha swi n'wi tekeleke malembe ya nkombo ku heta tidyondzo ta yena. Leswi mfumo a wu bohelela madokodela ku va va sungula hi ku tirha eswibedhlele va nga si tipfulela tisejari ta vona, Hlayiseka na yena u sungurile ku tirha exibedhlele xa Letaba, lexi kumekaka evupeladyambu bya lokhixi ra Nkowankowa. Hi lembe ra vumune u tisungulerile sejari ya yena. A swi lo tlangandla, erivaleni leswaku se Hlayiseka u dya mafehlefehle. A a akile yindlu ya xithezi a tlhela a famba hi movha wa xibebulavhilwa, lowu va nge i '*Pajero*'. Vanhu vo tala lava Hlayiseka a dyondzeke na vona xikolo, lava va dyondzeleke mitirho yin'wana yo fana na ya vuthicara, vuongori, vuphorisa na yin'wana leyi hi xiyimo na ntikelo yi nga faniki na wa vudokodela, va sungurile ku navela vutomi bya Hlayiseka. Van'wana va pfanga no nyowela na ku tisola leswaku na vona loko a va lo dyondzela vudokodela, a va ta dya va xurha.

Exikarhi ka vanhu lava, a ku ri na jaha ra ka Valoyi, yena Hlulani, loyi a a ri munghana lonkulu wa Hlayiseka. Jaha leri a ri ri mudyondzisi exikolweni xa le henhla xa Bankuna. Loko ri vona ku humelela ka munghana wa rona Hlayiseka, ri sungule ku tlhaveka, ematshan'weni yo amukela leswaku ri kumile munghana wa xiyimo xa le henhla, loyi a ri ta tinyungubyisa hi yena. Hiloko Hlulani a sungula ku tianakanya: 'Swa antswa na mina ndzi ya dyondzela vudokodela, leswi na mina ndzi endleke tona tidyondzo ta Sayense na Metse tanihi Hlayiseka, ndzi nga tsandziwa hi yini?' Kunene Hlulani u tshikile ntirho wa vuthicara, kutani na yena a ya dyondzela wa vudokodela eMEDUNSA. Mhaka leyi a yi n'wi dya mbilu hi leswi a a swi tiva kahle leswaku loko va ha dyondza xikolo, Hlayiseka a a nga wu voni ntlangu eka yena hi tidyondzo, ngopfungopfu loko swi ta eka tidyondzo ta Sayense na Metse. U pfangane na ku sola vatswari, a vula leswaku va n'wi dyele nkarhi hi ku endla leswaku a ya dyondzela vuthicara.

Eka lembe leri nga landzela, Hlulani wa vanhu u yile eMEDUNSA ku ya dyondzela vudokodela. Leswi a a ri na tidyondzo ta Sayense na Metse, naswona a se a hetile malembe ya khumembirhi a ri ku dyondziseni, yunivhesiti yi n'wi hunguterile malembe. A a ta fanela ku dyondza malembe ya ntlhanu ntsena, ematshan'weni ya malembe ya nkombo ya ntolovelu. Leswi a a hambanile na Hlayiseka hi swona hi leswi yena loko a ya eMEDUNSA se a a ri na ndyangu. A a fanele ku vona swa tibuku, a tlhela a vona leswaku ndyangu wa hlayiseka ekaya. Mhaka leyi yi endlile leswaku Hlulani a lemuka leswaku u tekile xiboho xo ka xi nga ri xona, hambileswi loko se a hetile tidyondzo ta yena, na yena a a ta aka yindlu ya manyunyu na ku xava movha lowu tlhavaka timbilu ta vanhu, ngopfungopfu lava nga valala va yena.

Ekuni heleni ka vhiki rin'wana na rin'wana Hlulani a a hamba a vhakela Mariya nsati wa yena ni vana va yena. Mariya a a ri mana wa swihlangi swa yena, laha a ku ri na mufana '*Hlulani Junior*' na swinhwanyetana swimbirhi swa mahahlwa, Vukona na Vutivi.

SWIVUTISO:

- 1.1 Xana Hlayiseka u tirhile malembe mangani exibedhlele a nga si tipfulela sejari? (1)
- 1.2 Hikwalaho ka yini mhaka ya leswaku Hlulani a a ri munghana lonkulu wa Hlayiseka yi vonaka yi nga tiyangi ke? (2)
- 1.3 Xana Hlulani u hunguteriwe malembe mangani eMEDUNSA? (1)
- 1.4 Tsala 'Hi swona' kumbe 'A hi swona,' kutani u seketela nhlamulo ya wena:
- 1.4.1 Lokhixi ra Nkowankowa ri kumeka evuxeni bya xibedhlele xa Letaba. (3)
- 1.4.2 Hlulani u sorile vatswari hikwalaho ka ku va va endlile leswaku a dyondza xikolo. (3)
- 1.5 Hikwalaho ka yini Hlulani a lemukile leswaku u tekile xibohe xo ka xi nga ri xona loko a ta va a yile eMEDUNSA ku ya dyondzela vudokodela? (2)
- 1.6 Nyika tinhlamuselo ta swivulavulelo leswi landzelaka ku ya hilaha swi tirhisiweke hakona eka xitshuriwa lexi:
- 1.6.1 'u dya mafehlefehle.' (2)
- 1.6.2 'a yi n'wi dya mbilu.' (2)
- 1.6.3 'a a nga wu voni ntlangu.' (2)
- 1.7 Kuma rito rin'we eka xitshuriwa lexi, leri vulaka **vana vambirhi lava velekiweke siku rin'we hi mutswari un'we.** (1)
- 1.8 Hi tihi tidyondzo leti eka xitshuriwa lexi ku vuriwaka leswaku munthu u fanele ku va na tona loko a lava ku dyondzela vudokodela. (1)
- 1.9 Hlawula nhlamulo yin'we ntsena eka letinharhu leti ti nyikiweke laha hansu. Tsala ntsena nomboro ya xivutiso ni letere ra nhlamulo leyi u yi hlawuleke:
- 1.9.1 Hlayiseka na Hlulani va dyondzile malembe yo ringana eyunivhesiti.
- 1.9.2 Hlayiseka na Hlulani a va ri ni mindyangu hinkwavo loko va ya eyunivhesiti.
- 1.9.3 Hlulani u rhangerile Hlayiseka ku tirha. (1)

- 1.10 Xana xikongomelo xa Hlulani xa ku dyondzela vudokodela eyunivhesiti a xi ri xihi? Tsala xikongomelo xa kona u tlhela u hlamusela leswaku hi ku vona ka wena, hikwalaho ka yini xi sasekile kumbe xi bihile. (3)
- 1.11 Xana hi swi vonisa ku yini leswaku Hlulani a a rhandza ngopfu ndyangu wa yena? (2)
- 1.12 Xana hi yihi dyondzo leyi u yi kumaka eka xitshuriwa lexi? (2)
- 1.13 Ku ya hi xitshuriwa lexi, ntirho wa vudokodela wu na xiyimo na ntikelo no antswa ku tlula mitirho ya vuthicara, vuongori, vuphorisa na yin'wana. Nyika vonelo ra wena mayelana ni mhaka leyi. (2)

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 30

XIYENGE XA B: NKOMISO/NKATSAKANYO WA NDZIMA

XIVUTISO XA 2

Hlaya xitshuriwa lexi landzelaka xa 234 wa marito kutani u tsala nkatsakanyo/nkomiso wa xona hi marito ya wena n'wini ya le xikarhi ka 60 na 70. U nga onhi mongo wa xona.

Masiku lawa ku hava munhu na un'we la nga tiviki mavabyi lawa va nge i HIV/Aids. Leswi vanyingi se ya va dlayeke, hambi a ri munhu loyi a tiarisaka se wa amukela leswaku mavabyi lawa ya dlaya. Va ka *'Love Life'* va lamulerile tiko hi ku dyondzisa vantshwa hi ta mavabyi lawa. Vantshwa vo tala se va pfulekile mahlo. Va ka Evha lava a va ri na ntolovelo wo biha se va hungutile ku xavisa miri ya vona hi xikongomelo xo bindzula. Hambileswi van'wana va nga si ki humaka eka ntolovelo lowu, va ringetanyana ku kuma ndlela yo karhi yo tisirhelala loko va endla swa masangu. Khombo ra kona hileswi vo tala va tshembaka leswaku khondomu hi yona ndlela leyikulu ya ku tisirhelela eka HIV/Aids, va tshika ku tikhoma.

Ku nga ri khale vaviki va mahungu va ha ku tivisa mhaka ya leswaku eka khume ra malembe lama taka nhlaxoxikarhi ya malembe lama vaaki va le Swazini na va le Zimbabwe va nga ta hanya yona ku ta va 28 vaxisati, kasi vaxinuna vona ku ta va 34. Ndza tshemba leswaku Afrika-Dzonga na yona yi nga ka yi nga poni loko swi ta eka mavabyi lawa. Leswi swi vula leswaku eka malembe ya khume lama taka, ku ta va ku ri hava vakokwana. Vakokwana lava nga ta va va ha hanya, hi lava va nga ta va va hatliserile ngopfu ku sungula mindyangu.

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 10

XIYENGE XA C: NTIVORIRIMI NA MATIRHISELO YA RIRIMI

XIVUTISO XA 3.1

Hlaya xitshuriwa lexi landzelaka hi vukheta, kutani u hlamula swivutiso leswi nga ehansi ka xona:

Siku leri ra Mugqivela wa ku hela ka n'hweti ya Hukuri, a ri nga xangi kahle eka Hlaselani, mutirhi loyi a a ba muchini evhengeleni ra ka Hoza-Hoza eTzaneen. Mbuyangwana a a ehleketa leswaku u ta swi ba ku fana ni masiku laman'wana, a rivala leswaku nhompfu a xi nuheti. Hlaselani a a ri na ntolovelo wo ba muxaxaxa loko n'hweti yi hela, a vula leswaku mali ya muholo a yi endli nchumu, yi helela eswikweletini ntsena. Leswi siku leri a ri ri siku ra mphensamphensa hikwalaho ka leswi vanhu a va xavetela swiambalo swa khisimusi, a swi ta n'wi olovela ku endla mhaka leyi. Phela magayisa yo tala a ya vuyeterile. Leswi anakeni ntirho wolowo a wu tirheke hi vukheta eka tin'hweti hinkwato leti hundzeke hambileswi a ku ri hava mphensamphensa wa vaxavi, sweswi a swi ta tsandza kwihi? Hiloko Hlaselani wa vanhu a twanana na Bra Stix, muakelani wa yena leswaku a ta ta xava swiambalo evhengeleni rolero. Loko a heta ku vungavunga swiambalo, a a fanele ku kongoma eka muchini lowu a wu biwa hi Hlaselani leswaku a ta n'wi hakerisa.

Macingelana na yena a a lumiwe ndleve hi mhaka leyi, hikwalaho a a fanele ntsena ku khomakhoma mindzhwalo ya Bra Stix ku hundzisa nawu. Kunene swi vile tano. Bra Stix a nga swi hlwerisangi; loko a fika evhengeleni u vungavungile swiambalo swo hlayanyana leswi a swi endla nxavo wa R5 000, 00, kambe mali leyi a a yi khomile na hafu ya mali leyi a yi nga fiki. Loko a heta ku vunga swiambalo, Bra Stix u kongomile eka muchini wa Hlaselani leswaku a ya hakelela swiambalo swoleswo. Hiloko Hlaselani a phurumula swiambalo hi xin'wexin'we, a ri karhi a bisa swin'wana emuchinini hi ku ba khodi ya swona, kutani nxavo wa swona wu vonaka exivonini kumbe exikirinini xa muchini, kasi swin'wana swiambalo a swi hundzisiwa khodi yi nga biwangi. Hi swona leswi Hlaselani na Bra Stix, ku katsa na macingelana, a va ta avelana swona loko va fika ekaya. Un'wana ni un'wana a a ta boha leswaku u ta endla yini hi swona; a nga ha titekela swona a swi ambala, kumbe a swi nyika lava a va tsakelaka, kumbe a xavisa leswaku a ta tikumela mali. Hlaselani yena a a tala ku nyika van'wana va n'wi xavisela, ya ri mano yo lahlisa vuthala loko swo tshuka swi thumbiwile leswaku mpahla se ya kayivela le vhengeleni loko va hlaya xitoko. Eku heteleleni, Bra Stix u hakerile R1 500,00 leyi ngi a ri na yona, ivi a kongoma macingelana loyi wa mutirhikulobye eka ntirho lowu leswaku a langutisa leswi xaviweke. Nghondzweni wa vanhu u lo hoxa tihlo ku hundzisa nawu tanihileswi a tivisiweke hi makungu lama, hikuva na yena a a ta vuyeriwa. Leswi mininjhere Naidoo a a swi vonile leswaku ntirho i wukulu eka n'hweti leyi, na leswaku se u biwa nhloko laha vhengeleni, hikuva loko a hlayela mali leyi a yi fanele ku nghena hi ku landza xitoko, a yi kayivela, u thorile macingelana wo pfuna Nghondzweni ku secha. Hambileswi Mohammad Bamjee a a ri karhi a sechetela vanhu van'wana, loko Nghondzweni a secha Bra Stix mbilu ya yena a yi nga wi. U sungurile ku nuhetela leswaku xi kona lexi nga kona.

Leswi swi vangiwile hi leswi maendlelo ya kona, loko ku sechiwa Bra Stix a ya hambane ngopfu ni loko ku sechiwa vaxavi lavan'wana. Hiloko Bamjee a tshinelela Bra Stix leswaku a tlhela a secha ndzhwalo wa yena. 'Suka mina secha lo ndzhwalo ka wena, *my friend*', ku vula Bamjee. 'Hayikhona, vasi, lo *friend* ka wena sechile lo ndzhwalo ka mina', ku hlamula Bra Stix a ri karhi a kombetela Nghondzweni hi rintihlo.

Vundzeni bya papila leri a byi tirhisiwi handle ka mpfumelelo wa ntsariso

Phendla

SWIVUTISO:

- 3.1.1 Xiya swivulwa leswi landzelaka kutani u kombisa ku hambana ka swona ku ya hilaha mahlayi lama nga eka swona ma tirhisiweke hakona:
- (a) Hiloko Hlaselani a phurumula swiambalo hi **xin'wexin'we**. (2)
 - (b) Hiloko Hlaselani a phurumula xiambalo **xin'we**. (2)
- 3.1.2 Nyika nhlamuselo ya xivuriso lexi nge: **'Nhompfu a xi nuheti,'** u tlhela u xi tirhisa exivulweni xa wena n'wini ku kombisa leswaku u twisisa nhlamuselo ya xona. (3)
- 3.1.3 Yisa rito leri tikisiweke eka swivula leswi landzelaka evunyingini. Tsala ntsena nomboro ya xivutiso ni vunyingi bya rito ra kona: (1)
- (a) Bra Stix a a fanele ku xava swiambalo **evhengeleni** rolero. (1)
 - (b) **Mbuyangwana** a ehleketa leswaku u ta swi ba ku fana ni masiku laman'wana. (1)
- 3.1.4 Nyika mavizweni wa rito leri tikisiweke eka xivulwa lexi landzelaka. Tsala ntsena nomboro ya xivutiso ni mavizweni wa rito ra kona: (1)
- Masechiwele ya Bra Stix a ma hambane **ngopfu** na ya vaxavi lavan'wana.
- 3.1.5 Eka swivulwa swa 3.1.5 (a) na 3.1.5 (b), hlawula nhlamulo leyi nga yona eka leti nga endzeni ka swiangi. Tsala nomboro ya xivutiso ni nhlamulo leyi u yi hlawuleke.
- (a) Laha swiambalo a swi vekiwile kona **(hi kwalaho/hikwalaho)** mpfungwe. (1)
 - (b) Swiambalo swi susiwile laha a swi vekiwile kona, **(hikwalaho/hi kwalaho)** ko chava leswaku swi nga yiviwa. (1)
- 3.1.6 Kombisa leswaku eka xivulwa xin'wana ni xin'wana xa leswi landzelaka, rito **'ba'** ri nyika nhlamuselo yihi eka xivulwa hinkwaxo:
- (a) A a ri na ntolovelu wo **ba** muxaxaxa. (2)
 - (b) A a ri karhi a bisa swin'wana emuchinini hi ku **ba** khodi ya swona. (2)
- 3.1.7 Kuma rito n'we endzimaneni ematshan'wini ya xivulwa xin'wana ni xin'wana xa leswi landzelaka:
- (a) N'hweti ya vukhumen'we elemebeni. (1)
 - (b) Vanhu lava vuyaka emakaya va huma enirhweni eJoni kumbe exilungwini. (1)
- 3.1.8 Yisa xivulwa lexi landzelaka eka **nandzulo**. (2)
- Macingelana u fanele ku khomakhoma mindzhwalo ya Bra Stix.

- 3.1.9 Tirhisa rito '**xavisela**' ku vumba xivulwa xa wena n'wini. (2)
- 3.1.10 Xiya rito '**tlhela**' eka xivulwa lexi: 'A a akile yindlu ya xithezi a **tlhela** a famba hi movha wa xibebulavhilwa', kutani u ri tirhisa eka xivulwa xa wena n'wini ku humelerisa nhlamuselo yo hambana ni leyi nga eka xivulwa lexi. (2)
- 3.1.11 Tlhela u tsala xivulwa lexi landzelaka, kambe xi va eka nkarhi lowu nga hundza:
Loko a heta ku vungavunga swiambalo, u fanele ku kongoma eka muchini lowu biwaka hi Hlaselani leswaku a ta n'wi hakerisa. (2)
- 3.1.12 Xiya xivulwa lexi landzelaka kutani u tlhela u xi tsala, kambe u sungula hi marito lama nga endzeni ka swiangi:
'Wena Bra Stix!' ku huwelela Nkulukumba Bamjee. 'Tisa ndzhwalo wa wena leswaku ndzi ta wu secha!' (**Nkulukumba Bamjee u lerisile**) (2)
- 3.1.13 Tlhela u tsala xivulwa lexi landzelaka u ri karhi u lulamisa marito lama nga endzeni ka swiangi. Nkhwatihata marito lama u ma lulamiseke.
Swi kale swi (thumba) leswaku muxaxaxa wu (bile) hi Hlaselani, kutani a khomiwa ivi a yisiwa ejele. (2)

XIVUTISO XA 3.2

Xiya xinavetiso lexi landzelaka laha hansi, ivi u hlamula swivutiso leswi nga ehansi ka xona:

KHAMPANI YA 'LOKO U NGA FAMBI U TA TEKA MAKWENU'

P.O Box 2124, PRETORIA, 0001 Riqingho-Fekisi ra Hofisi: 012 761 0001
Riqingho ra selula: 0830550020 Adirese ya imeyili: Vupfumba@LFTM.co.za

Kombela ku vulavula na: **Muhluri Mukhomi.**

Xilogene xa hina hi lexi: **'Vukorhokeri ku sungula, mali endzhaku'.**

Xipexali xa N'wendzambahala:

Xipexali xa hina xa lembe leri eka tikhasimende leti lavaka ku endzela **eKapa-Vupeladyambu** ku sukela erivaleni ra swihampfhuka ra O.R. Tambo hi lexi: Thikhiti ra xihahampfhuka (SAA), ra ku ya na ku vuya, ku etlela ehodela vusiku byinharhu na ku rhendzelekisiwa na doroba ra Kapa eka tindhawu ta ndhuma leti landzelaka: **Roben Island, Cape of Good Hope, Table Mountain**, ni tin'wana. Hinkwaswo sweswo u hakela ntsena R2800 munhu la fambaka a ri yexe, kasi loko va ri vambirhi (nuna na nsati), va hakela ntsena R4200. **Hatlisa u buka, xinamu xi dlele nkwahle! Loko vukorhokeri bya hina byi nga ku enerisangi, hi tiboha ku ku thersisela mali ya wena hinkwayo.**

Nongonoko hinkwawo wu yime hi ndlela leyi:

Siku ra 1: 04/12/2007: Hi mi teka hi xihahampfhuka xa Afrika-Dzonga (SAA), ku suka erivaleni ra swihahampfhuka ra O.R. Tambo hi nkarhi wa 10:00, mi phyuphya, mi kuma swo yisa ekhwirini na swo titimula mikolo. Loko ku ba awara ya 12:00 hi nkarhinyana mi ta va mi jitamile erivaleni ra swihahampfhuka ra Kapa. Ku suka kwalaho hi ta ya ehodela ya manyunyu ya Ritz ku ya wisa kona, hi kuma vurhongo bya n'wantenyana.

Siku ra 2: 05/12/2007: Hi nkarhi wa 09:00, endzhaku ko fihlula ehodela, hi ta ya na n'wina **eAlfred & Victoria Mall** loko hi nga si nghena na n'wina exikepeni mi titlonya, hi ri karhi hi endzela na n'wina eRoben Island mi ya vona muziyamu laha ngi khale ka Presidente Mandela na valweri van'wana va ntshunxeko a va pfaleriwile kona. Hi tlhela hi endzela **eTable Mountain**, ntshava leyi andlalekeke ku fana na tafula, laha ku nga na tiko leri nga ni miako yo hlamarisa. Hi nkarhi wa 18:00 hi ta va hi nghena ehodela ku ya wisa nakambe.

Siku ra 3: 06/12/2007: Hi nkarhi wa 09:00, endzhaku ko fihlula ehodela, hi ta ya na n'wina **eCape of Good Hope**, mi ya hlalela leswi ntumbuluko wu swi endleke **eCape Point**, laha ku hlanganaka malwande mambirhi, ra **Indian** ni ra **Atlantic**. Ku suka kwalaho hi ta kongoma **eCamps Bay**, ebicini hi ya titimula dyambu hi ku hlamba eribuweni leri ra lwandle. Mi nga rivali ku ta ni swiambalo swo nghena hi swona elwandle. Hi nkarhi wa 18:00 hi ta va hi nghena ehodela ku ya wisa nakambe, hi korisela vusiku kona.

Siku ra 4: 07/12/2007: Hi nkarhi wa 09:00, endzhaku ka swakudya swo fihlula ehodela, hi ta kongoma erivaleni ra swihahampfhuka ra Kapa ku ya khoma xihahampfhuka xa Afrika-Dzonga (SAA) hi tlhelela endzhaku. Hi nkarhi lowu nga hetiki mbilu, nkarhi wa 11:00, hi ta va se hi fikile erivaleni ra O.R. Tambo. **Heyi, vunandzi bya kona! Tsundzuka: 'I swinene ku heta riendzo ra ha nandziha.'**

U nga hundziwi hi xipexali lexi. Tihlanganise na hina eka tinomboro leti nyikiweke laha henhla ta tiqingho, fekisi na imeyili. **Tsundzuka: Khisimusi ri ta kan'we elembeni!**

SWIVUTISO:

- 3.2.1 Hi vahi vaamukeri va mahungu ya xinavetiso lexi. (1)
- 3.2.2 Hikwalaho ka yini vanavetisi va nyikela hi tivhawuchara na ku winisa movha? (2)
- 3.2.3 Hikwalaho ka yini nhlokomhaka xinavetiso lexi yi tsariwile hi maletere lamakulu lama tikisiweke na sayizi leyikulu ya fonto? (2)
- 3.2.4 Hlamusela nkucetelo lowu xivulwa lexi landzelaka xi nga vaka na wona eka vahlayi va xinavetiso lexi? **Hi sweswo! Mi nga hundziwi hi nkateko lowu!** (2)
- 3.2.5 Hi ku vona ka wena, hiwalaho ka yini vanavetisi va hlawula ku tsala ni mavito laman'wana lama swipano swi tivekaka hi wona, ematshan'weni ya vito rin'we lero sungula ra xipano xin'wana ni xin'wana? (1)
- 3.2.6 Xana xikongomelo xa swifaniso leswi nga eka xinavetiso hi xihhi? (1)

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 40

NTSENGO WA TIMARAKA: 80